

**DRUŠTVO „SIMFONIJA“ V LJUBLJANI**

---

# **SIMFONIČNI KONCERT**

DIRIGENT

**J. BREZOVŠEK**

PRVI DIRIGENT BELGRAJSKE OPERE

PRI KLAVIRJU

**R. GALLATIA**

**IGRAJO ZDRUŽENI**

**LJUBLJANSKI ORKESTRI**

---

**VELIKA UNIONSKA DVORANA  
V PONEDELJEK, 19. IV. 1937.**

Cena 2 Din



## PROGRAM:

---

---

1. B. Arnič: **Uvertura**
2. Rimskij-Koršakov: **Šeherazada**

### ODMOR

3. B. Arnič: **Simfonična rapsodija**  
**Allegro, Andante-Misterium,**  
**Allegro deciso**
4. B. Arnič: **Prvi stavek iz simfonije „DUMA“**

Klavir Hölzl dala na  
razpolago tv. Breznik

---

---

## OPOMBE K PROGRAMU:

1. **Uverturo** za veliki orkester je Arnič napisal za svojega študija na Dunaju l. 1932. o priliki, ko je ljubljanska Filharmonična družba razpisala nagrado za uverturo, ki naj bi bila zgrajena na slovenski glasbeni temi. Značilno za Arniča je, da se v nasprotju z ostalimi tekmovalci tega razpisa pri izbiri teme ni naslonil na folkloro, ampak je zgradil uverturo na popolnoma izvirni, široko zasnovani temi veseliga značaja, s katero lepo kontrastira mirnejša stranska glasbena misel.
2. *Rimskij-Koršakov* (1844-1908) zavzema kot skladatelj, teoretični pisatelj in predvsem kot genialen instrumentator važno mesto v petorici ruskih glasbenih reformatorjev v drugi polovici preteklega stoletja, od katerih sta poleg njega posebno znana še Borodin in Musorgski. Njegova „**Šeherazada**“ je simfonična suita v štirih delih; za osnovo ji služi pripovedka o sultanu Šahriarju, ki je sklenil vsako od svojih žena umoriti takoj po prvi noči; Šeherazada si reši življenje s tem,



da mu pripoveduje pravljice tisoč in eno noč in pripravi s tem sultana, da spremeni svoj sklep. Ker je bila literarna osnova te pripovedke in posameznih pravljič odločilna tudi za glasbeno oblikovanje, zato v tej skladbi ni strogih oblik čiste glasbe, ampak so posamezni deli nekako rapsodično povezani v celoto z recitativom violinskega sola, ki prepleta vso skladbo. Delo je v ritmu in melodiki prepojeno z orientalskim koloritom

3. *Arničeva Simfonična rapsodija* je nastala iz avtorjevega doživetja ob pesnitvi 156. psalma: „Ob rekah babilonskih, tam smo sedeli in jokali, ko smo se spominjali Siona. — Na vrbe, ki so sredi njega, obesili smo svoje citre. — Zakaj ondi so zahtevali od nas, kateri so nas odvedli v sužnjost, da naj bi peli — in kateri so nas odpeljali, veselo pesem: „Zapojte nam katero od Sionskih pesmi!“ — Kako bi peli pesem Gospodovo - v tuji deželi? — Ako Tebe pozabim, Jeruzalem, naj se pozabi moja desnica. — Jezik naj mi obtiči na nebu, ako se ne bom spominjal Tebe, — ako ne bom stavil Jeruzalema za največje veselje svoje. — Spomni se Gospod, kako so sinovi Adamovi na dan Jeruzalema rekli: „Poderite, poderite ga prav do tal“. — Nesrečna hči babilonska, blagor mu, kdor ti bo povrnil tako, kakor si nam storila! — Blagor mu, kdor bo zgrabil in treščil Tvoje otroke ob skalo!“ — Iz skladbe same se čuti, da naslonitev na to pesnitev ni samo zunanje formalna, temveč da je delo nastalo iz globoko občutene lastne, kakor tudi slovenske narodne problematike. Prvi stavek je nekak dramatični uvod k srednjemu stavku, na katerem leži glavni idejni poudarek: iz njega zveni vsa boleost neizpetih pesmi in grenkoba ponižanja, obenem pa diha iz njega želja po maščevanju in skrit upor, ki plane v tretjem stavku z divjim zagonom in kletvijo na dan. — Delo je nastalo l. 1932. ob Arničevi vrnitvi z Dunaja.
4. Simfonija „*Duma*“ je od *Arničevih* skladb do danes največje delo. Na današnjem koncertu se bo od štirih stavkov — Allegro, Adagio, Scherzo, Presto — izvajal samo prvi. Že dimenzije tega stavka so ogromne, kakor je ogromna zamisel celotnega dela. V njem hoče Arnič, naslanjaje se na Župančičevo pesnitev, zajeti pesem slovenske zemlje in slovenskega človeka. V zadnjem stavku te simfonije nastopi tudi zbor, za katerega je tekst vzet iz Župančičeve „*Dume*“. Prvi stavek nima še direktne zveze s pesnitvijo; njegovo vodilno misel je avtor sam imenoval „Pot v življenje“. Preko vsega tega prvega dela je razlita neka trpkost in otožnost. — Ta simfonija je bila napisana v prvotni obliki v letih 1929—1931. Vendar jo je avtor kesneje vso predelal na prvotne originalne teme. Tretji in četrti stavek v novi obliki še nista končana.



Koncert slovenskih simfoničnih skladb — ali ni to praznik slovenske kulture? Simfonična glasba velja danes po pravici za najvišji izraz glasbene kulture naroda. Pri nas se je ta glasbena panoga komaj pričela razvijati in je zato še bolj konglomerat posameznih pojavov, kakor trdna zgradba s skupnimi temelji in lastno tradicijo, kot jo imajo drugi kulturni narodi. A prav zato, ker si Slovenci šele ustvarjamo lastno simfonično glasbo, ker je bilo v naši zgodovini takih dogodkov, kot je nocojšnji, tako strašno malo — komaj dva ali trije — zato dogodek take vrste ne sme ostati le doživljaj enega večera, ampak mora biti spomin nanj del kulturne zavesti vsakega slovenskega inteligenta. To je dolžni delež vsakega posameznika pri ustvarjanju naše kulture.

In delež naših glasbenih ustvarjalcev? Zdi se, da ni tak, kot bi moral biti. V naših glasbenih razmerah je nekaj gnilega. Kjer bi pričakoval tihega in požrtvovalnega dela, naletiš na kričavo samohvalo in lov za trenotnimi uspehi, marsikomu glasba ni sveta dolžnost in veliki cilj, ampak le sredstvo za povzdigovanje lastne osebe, zato ne čuti problemov okrog sebe in ne išče njih rešitve, ker mu je delo le obrt z lastnim prestižem. Tako je delo večinoma že v osnovi zmaterializirano do kraja; redko najdeš čut dolžnosti in odgovornosti, prepričanje se navadno izpreminja v tisočero barvah. Potem ni čuda, da morajo glasbeno kvaliteto zamenjati prazne fraze. In naša glasbena kulturna politika? Politika pomeni smotrno izbiranje sredstev za doseg določenega cilja. Ali je to v teh razmerah sploh mogoče, ko poleg tega nimamo niti centralne institucije, niti močne centralne osebnosti, ko nam kvečjemu grozi nevarnost, da se od samih povprečnosti zadušimo? Kdor bi pričakoval v takem času složnosti, ali vsaj načelnega boja in spoštovanja do sodelavcev, se bo bridko razočaral: naletel bo le na medsebojno zažiganje kadila, še pogosteje pa na zavist in zahrbtno intrigiranje drugega proti drugemu.

Hvala bogu imamo v tem času tudi nekaj svetlih dogodkov. Eden med njimi je gotovo tudi današnji Arničev koncert. Arnič je eden izmed redkih naših produktivnih glasbenikov, ki jih odlikuje osebna skromnost združena s strogostjo proti samemu sebi in neupogljivo vero v uspeh neumornega dela. Seveda mu ne manjka nasprotnikov. A kljub temu je dosegel, kar je hotel: današnji koncert je plod tega hotenja, da dá svojemu narodu, kar mu je po svojem življenjskem cilju dati dolžan.

Koncert slovenskih simfoničnih skladb s slovenskim orkestrom pod slovenskim dirigentom — ali ni to važen mejnik ob poti v lepšo bodočnost?